

การวิเคราะห์โอกาสและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
 ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่
 เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal Tourism)

บุษราภรณ์ กอบกิจพานิชผล¹

ธีรพันธ์ ทศนิยม²

(Received: March 23, 2022; Revised: August 3, 2022; Accepted: August 29, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โอกาส และเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal Tourism) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 484 ตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานท้องถิ่น ชุมชนท่องเที่ยว และ นักท่องเที่ยวภายในประเทศ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ และร้อยละ โดยทำการวิเคราะห์ SWOT พร้อมทั้งสร้างกลยุทธ์ TOWS matrix พบว่า จุดแข็งที่สำคัญที่สุด คือ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 98 คน (ร้อยละ 20.25) จุดอ่อนที่สำคัญที่สุด คือ มาตรฐานด้านการท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และมาตรฐานด้าน SHA มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 101 คน (ร้อยละ 20.87) โอกาสที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการบำบัดด้วยน้ำ มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 102 คน (ร้อยละ 21.07) และการสร้างรายได้สู่ชุมชน มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 99 คน (ร้อยละ 20.45) และอุปสรรคที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหาการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 108 คน (ร้อยละ 22.31) จากการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนสามารถสร้างกลยุทธ์การดำเนินงาน ประกอบไปด้วย 1) ภาครัฐ ได้แก่ (1) การจัดทำนโยบายและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติ (2) การจัดสรรงบประมาณ (3) การปรับปรุงสาธารณูปโภคพื้นฐาน (4) การจัดทำนโยบายเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่น ๆ (5) การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และ (6) การปรับปรุงแผนการประชาสัมพันธ์ 2) ภาคเอกชน ได้แก่ (1) การสร้างความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวแบบวารีบำบัด (2) การสร้างและออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวใหม่ และ (3) การสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น และ 3) ภาคชุมชน ได้แก่ (1) การสร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เกี่ยวกับวารีบำบัด และ (2) การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติในอนาคต

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, น้ำพุร้อนธรรมชาติ, ชุมชน, ความปกติใหม่

¹ภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

²สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Analysis of Opportunities and Guidelines for Health Tourism Potential Development of Natural Hot Spring and Community-Based Tourism in Chiang Mai Province: Implementation for the New Normal for Tourism

Boosaraporn Kobkitpanichpol³

Teerapun Tadnyom⁴

Abstract

The research aims to analyze the opportunities and provide guidelines for health tourism potential development of natural hot spring and community-based tourism in Chiang Mai Province to support the new normal for tourism, by collecting data from interviews with population of 484 samples, including government agencies, private sectors, local authorities, tourist communities, and domestic tourists along with the interview to analyze descriptive statistics as frequencies and percentages. SWOT analysis and TOWS matrix strategy were determined. By 98 people (20.25 percent) of interviewees, it was found that the most important strength was the abundance of natural resources. The most significant weaknesses were tourism standards and SHA standards, with 101 people (20.87 percent) of interviewees. The most significant opportunity was found to be hydrotherapy and the community revenue creation, with 102 people (21.07 percent) and 99 people (20.45 percent) of interviewees, respectively. The most important threat was the Covid-19 pandemic, with 108 people (22.31 percent) of interviewees. Based on community potential, the study creates operational strategies consisted of 1) public sectors, including (1) policy makers linking hot spring attractions, (2) budget allocation, (3) basic utilities, (4) creating policy linked between hot spring attractions and other health tourism attractions (5) tourist control and (6) communication plans, 2) private sectors, including (1) connections with hydrotherapy tourism, (2) newly created and designed tourism activities, and (3) partnerships with local communities, and 3) community sectors, including (1) identity and identity establishment focusing on hydrotherapy, and (2) connections with hydrotherapy tourism.

Keywords: Health Tourism, Natural Hot spring, Community, New Normal

³*Department of Tourism Faculty of Humanities Chiang Mai University*

⁴*Tourism Management Mae Fah Luang University*

บทนำ

ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากขึ้น ด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับโครงสร้างประชากรโลกที่เริ่มเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ที่เป็นกลุ่มซึ่งให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพอนามัยให้แข็งแรง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่นักท่องเที่ยวคาดว่าจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความใส่ใจในเรื่องของการดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น รวมทั้งเรื่องของการเดินทางที่ต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยให้นักท่องเที่ยว จึงเป็นที่มาของการปรับเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยววิถีใหม่ หรือ New Normal Tourism และจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจึงต้องเร่งปรับตัว และเพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานและความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวดำเนินโครงการมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย เพื่อกระตุ้นสถานประกอบการในการเตรียมความพร้อมและปรับปรุงสถานประกอบการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ เพื่อยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควบคู่กับมาตรการด้านสุขอนามัย (Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) ภายใต้ตราสัญลักษณ์ SHA (Amazing Thailand Safety & Health Administration) (Tourism Authority of Thailand, 2022)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้รับการบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนายกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้านความงาม และแพทย์แผนไทย นอกจากนี้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยวยังมุ่งเน้นการสนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้า บริการ บุคลากร ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานระดับสากล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal Tourism)

สำหรับจังหวัดเชียงใหม่ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมที่สวยงามมีเอกลักษณ์โดดเด่นหลากหลาย เป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองสุขภาพะดี (wellness city) ที่เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั่วโลก (Prachachat, 2020) นอกจากนี้ จังหวัดเชียงใหม่ยังมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้เป็นอย่างดีคือน้ำพุร้อนธรรมชาติธรรมชาติ ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของประเทศด้วย (Department of Mineral Resources, 2016) โดยน้ำพุร้อนธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ได้รับการศึกษาแล้วว่ามีความสำคัญต่อสุขภาพจากความพร้อมของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีแหล่งธรรมชาติบำบัด ศิลปะวัฒนธรรม อาหาร นวดแผนไทย และบริการสปาที่มีชื่อเสียงมากมาย จึงทำให้จังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพในการส่งเสริมให้เป็นจุดหมายปลายทางเพื่อ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปีพ.ศ. 2563 กรมอุทยานแห่งชาติได้ทำการสำรวจ และพบว่านักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวประเภทบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติมากถึง 800,000 คน ต่อปี (Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2020) แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่งผลให้การท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่มีที่นิยมเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thaotrakool and Wannaluk (2020) ได้ทำการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ยังขาดการบูรณาการระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นจังหวัดเชียงใหม่จึงต้องเพิ่มศักยภาพการจัดการน้ำพุร้อนธรรมชาติธรรมชาติเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เดินทางเข้ามามากยิ่งขึ้นในอนาคต

เพื่อให้การบริหารจัดการหรือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ให้มีศักยภาพรองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติธรรมชาติ และมุ่งสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างแท้จริง กรอบแนวคิดงานวิจัยจะวิเคราะห์ปัจจัยทั้งด้านอุปสงค์ของนักท่องเที่ยว (Demand) และปัจจัยด้านอุปทานของแหล่งท่องเที่ยว (Supply) โดยทางด้านอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวเป็นการประยุกต์แนวคิดของ Lamaigeen (2009) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว 5 ด้าน (5As) ประกอบไปด้วย (1) ด้านความดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว และมีเสน่ห์เฉพาะตัว (2) ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) หมายถึง ความสามารถในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด (3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง ความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกตามโครงสร้างพื้นฐานขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน และระบบสื่อสารต่าง ๆ (4) ด้านที่พัก (Accommodation) หมายถึง สถานที่พักแรมที่มีการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และ (5) ด้านกิจกรรม (Activity) หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว หรือการจัดกิจกรรมรื่นเริงต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ นอกจากนี้ยังได้ประยุกต์ปัจจัยด้าน Demand จากงานวิจัยของ Ministry of Tourism and Sports (2014) ซึ่งมีเกณฑ์มาตรฐานการจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ด้านสถานที่ การเข้าถึง และสิ่งดึงดูดใจ 2) ด้านการบริการเชิงสุขภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านการบริหารและการจัดบริการที่พักและกิจกรรมต่าง ๆ 4) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากร 5) ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว และ (6) ด้านความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการในการการกำกับ ควบคุม ดูแลการบริการของแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยด้านอุปทานของแหล่งท่องเที่ยว (Supply) ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Suansri (2003) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมุ่งเน้นที่ชุมชนท้องถิ่นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่โดยไม่ผ่านคนกลาง อีกทั้งยังสร้างจิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์ การรักษา และการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ที่อยู่ในชุมชนเองด้วย ประกอบไปด้วย 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม คือ ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 2) องค์กรชุมชน คือ ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลาย และมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3) การจัดการ คือ ชุมชนมีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวม มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และมีกองทุนของชุมชนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน และ 4) การเรียนรู้ คือ ชุมชนมีลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน จากแนวคิดเหล่านี้สามารถนำไปสร้างเป็นแนวคิดงานวิจัยที่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ ผลได้ และแนวโน้มผลกระทบต่อชุมชนเพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติธรรมชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

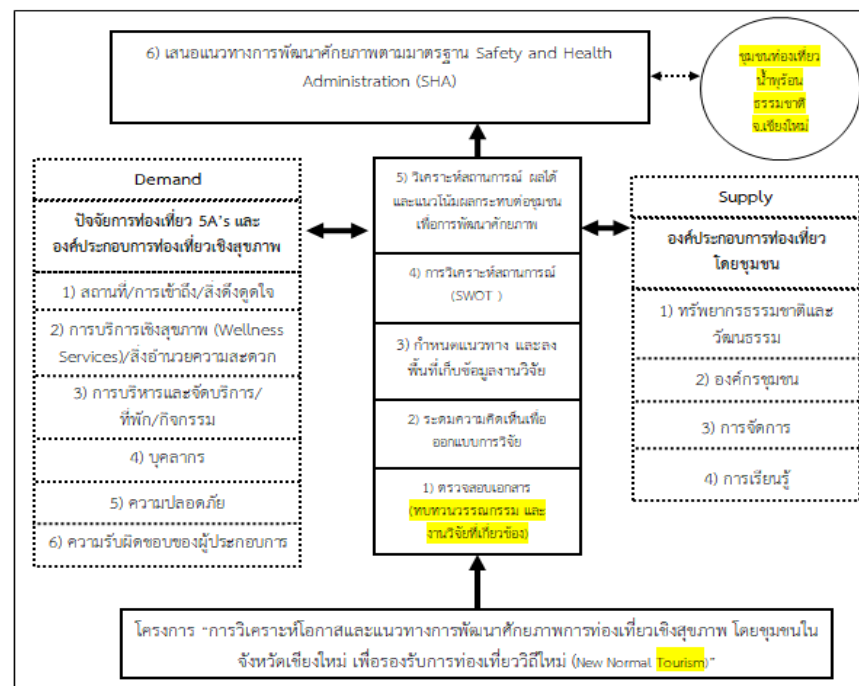
เพื่อตอบสนองต่อความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพประเภทบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติซึ่งเป็นไปตามแนวโน้มความต้องการของนักท่องเที่ยวในอนาคต และเพื่อตอบสนองต่อนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์ชาติ งานวิจัยฉบับนี้จึงได้ทำการศึกษาโอกาสและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่ โดยผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาร่วมเป็นภาคเครือข่ายในการทำงานกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal Tourism) ซึ่งสามารถสร้างผลตอบแทนและรายได้ให้แก่ภาคเอกชนได้เป็นอย่างมาก ชุมชนท่องเที่ยว ทราบถึงปัญหาและเตรียมความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 และยกระดับความสามารถของชุมชนท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติในพื้นที่ของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยว มีความวางใจในการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติได้อย่างปกติ แสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมและมีศักยภาพมากพอที่จะรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal Tourism) ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานท้องถิ่น พร้อมทั้งสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างหน่วยงาน ดังนั้นการทำงานร่วมกันจึงเป็นสิ่งสำคัญในการร่วมกันขับเคลื่อนให้จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพด้านน้ำพุร้อนธรรมชาติโดยชุมชน ภายใต้มาตรฐานของ Safety and Health Administration (SHA) ในการตอบสนองและ

รองรับนักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่เพื่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดประโยชน์ต่อคนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

- 1) วิเคราะห์โอกาสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal Tourism)

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

หมายเหตุ ↔ คือ การปฏิบัติการวิจัยภายในชุมชน
 ↔ คือ การปฏิบัติการวิจัยภายนอกชุมชน

วิธีการวิจัย (Research Methodology)

(1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากหน่วยงาน ชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยวิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยเป็นบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ 2 ราย ภาคเอกชน 2 ราย ภาคท้องถิ่น 21 ราย ชุมชนการท่องเที่ยว 9 ราย และนักท่องเที่ยวภายในประเทศ 450 ราย ดังนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

กลุ่ม	ช่วงอายุ (ปี)	ประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ (ปี)	หน่วยงาน	จำนวนผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ (คน)
ภาครัฐ	40 - 50	5	1) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เชียงใหม่ 2) สำนักงานการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเชียงใหม่	2
ภาคเอกชน	40 - 50	10	1) สมาคมมัคคุเทศก์จังหวัดเชียงใหม่ 2) สมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จังหวัด เชียงใหม่	2
ท้องถิ่น	30 - 60	5 - 10	1) อำเภอฝาง 2) อำเภอสะเมิง 3) อำเภอแม่แจ่ม 4) อำเภอแม่ออน 5) อำเภอแม่แตง 6) อำเภอดอยสะเก็ด 7) อำเภอเชียงดาว 8) อำเภอไชยปราการ 9) อำเภอพร้าว 10) เจ้าหน้าที่จากสำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ 11) อุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก 12) อุทยานแห่งชาติออบหลวง 13) อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง 14) อุทยานแห่งชาติผาแดง 15) เจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด เชียงใหม่ 16) เจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด เชียงใหม่ 17) องค์การบริหารส่วนตำบลสะเมิงเหนือ	21

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 1 รายละเอียดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) (ต่อ)

กลุ่ม	ช่วงอายุ (ปี)	ประสบการณ์ทำงานที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อน ธรรมชาติ (ปี)	หน่วยงาน	จำนวนผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ (คน)
			18) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสหกรณ์ 19) เทศบาลตำบลป่าเมี่ยง 20) เทศบาลตำบลหนองบัว 21) องค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย	
ชุมชน ท่องเที่ยว	30 - 60	4 - 8	1) ชุมชนโป่งน้ำร้อน 2) ชุมชนสะเมิงเหนือ 3) ชุมชนท่าผา 4) ชุมชนบ้านสหกรณ์ 5) ชุมชนป่าแป๋ 6) ชุมชนป่าเมี่ยง 7) ชุมชนเมืองนะ 8) ชุมชนหนองบัว 9) ชุมชนสันทราย	9
นักท่องเที่ยว ภายในประเทศ	18 - 60	-	-	450
รวมทั้งหมด (คน)				484

ที่มา: จากการวิจัย

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**2.1) ประเภทของข้อมูล**

2.1.1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการส่งหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจัดทำหนังสือขอลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยมีรายชื่อของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติทั้งหมด 484 คน

2.1.2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ขึ้นนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

(3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วนนั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีการ ดังนี้

3.1) การวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ความถี่ และร้อยละ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้รับการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์แนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5A's

3.2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 5 กลุ่ม เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น (Content Analysis) การหาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ รวมไปถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ การนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ SWOT มาจัดเรียงตามน้ำหนักความสำคัญ เพื่อวางกลยุทธ์การสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพตามหลักการ TOWS matrix สำหรับการหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่

ผลการวิจัย (Results)

จากการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 9 แห่ง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของปัจจัยด้านอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพของปัจจัยการท่องเที่ยว

ลำดับ	น้ำพุร้อนธรรมชาติ	พื้นที่	ปัจจัยการท่องเที่ยว 5A's/องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
			สถานที่/ การเข้าถึง/ ทรัพยากร/ สิ่งดึงดูดใจ	การบริการ เชิงสุขภาพ/ กิจกรรม	การบริหาร และการ จัดการ/ ที่พัก	บุคลากร/ องค์กร ชุมชน/ ชุมชน	สุขภาพอนามัย และความ ปลอดภัย/ สิ่งอำนวยความสะดวก	ความรับผิดชอบของผู้ ประกอบการ	การเรียนรู้
1	น้ำพุร้อนธรรมชาติ ฝาง	อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ดอยผ้าห่มปก	1) แหล่งท่องเที่ยวท่ามกลางธรรมชาติ 2) น้ำพุร้อนธรรมชาติที่พุ่งขึ้นมาจากใต้ดินเป็นน้ำพุร้อนธรรมชาติแบบไกเซอร์ 3) การคมนาคมเข้าถึงได้สะดวก	1) การนวดแผนโบราณ 2) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ 3) ห้องอาบน้ำแร่แบบส่วนตัวหลายขนาด 4) พอกูโคลน	1) บ้านพักในอุทยาน 2) ลานกางเต็นท์	1) บุคลากรได้รับวัคซีนป้องกันโควิด น้อยกว่าร้อยละ 50	1) พื้นที่ทางเดินสำหรับคนพิการ 2) ความสะอาดของสถานที่ 3) เจ้าหน้าที่อุทยานคอยดูแลรักษาความปลอดภัย	1) กรมอุทยานส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับมาตรฐาน SHA 2) มีเจ้าหน้าที่อุทยานคอยดูแลความปลอดภัย	ศูนย์การเรียนรู้ส่งเสริมแนวทางเกษตรอินทรีย์-ปันทรัพยากร-ปัน

2	น้ำพุร้อน ธรรมชาติ โป่งกวาว	พื้นที่ตำบล สะเมิง เหนือ อำเภอ สะเมิง เหนือ	1) บรรยากาศ เงียบสงบเต็มไปด้วย ธรรมชาติ 2) การคมนาคม เข้าถึงได้สะดวก	1) ห้องอาบ น้ำแร่แบบ ส่วนตัว 2) นวดแผน ไทย และใช้ สมุนไพรลูก ประคบที่หา ได้ในท้องถิ่น	1) รีสอร์ท ภายใน น้ำพุร้อน ธรรมชาติ 2) ลานกาง เต็นท์	1) บุคลากร ได้รับ วัคซีน ป้องกัน โควิด น้อยกว่า ร้อยละ 50	1) ใช้พลังงาน แสงอาทิตย์ และ พลังงานสะอาด 100% 2) ระบบการ จัดการน้ำที่ดี ทำให้น้ำที่ใช้เป็น น้ำที่สะอาด	ผู้นำชุมชน ส่งเสริมให้แหล่ง ท่องเที่ยวได้รับ มาตรฐาน SHA	แหล่ง เรียนรู้ภูมิ ปัญญา ท้องถิ่นการ นวดแผน ไทย
3	น้ำพุร้อน ธรรมชาติ เทพพนม	อยู่ในเขต อุทยาน แห่งชาติ ออบหลวง	1) ช่องแคบทิน ชาตถูกน้ำกัดเซาะ กลายเป็น ทรัพยากรดึงดูด 2) อยู่ท่ามกลาง ความสมบูรณ์ของ ธรรมชาติป่า เบญจพรรณ และป่าเต็งรัง 3) เดินทางโดย รถยนต์ส่วนบุคคล	1) บริการ นวดแผน ไทย 2) ห้องอาบ น้ำแร่แบบ ส่วนตัว 3) บ่อน้ำแร่ กลางแจ้งมี จำนวนมาก ถึง 15 บ่อ	มีเฉพาะลาน กางเต็นท์ใน พื้นที่อุทยาน ไม่มีเต็นท์ และอุปกรณ์ อำนวยความสะดวก ในการ ให้บริการ	1) บุคลากร ได้รับ วัคซีน ป้องกัน โควิด น้อยกว่า ร้อยละ 50	1) ลานจอดรถ ที่ มีขนาด กว้างขวาง 2) เจ้าหน้าที่ อุทยานคอยดูแล รักษาความ ปลอดภัย	1) กรมอุทยาน ส่งเสริมให้แหล่ง ท่องเที่ยวได้รับ มาตรฐาน SHA 2) มีเจ้าหน้าที่ อุทยานคอยดูแล ความปลอดภัย	การเรียนรู้ การบริการ นวดแผน ไทย การอบและ ประคบ สมุนไพร

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพของปัจจัยการท่องเที่ยว (ต่อ)

ลำดับ	น้ำพุร้อน ธรรมชาติ	พื้นที่	ปัจจัยการท่องเที่ยว 5A's/องค์ประกอบกรท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/องค์ประกอบกรท่องเที่ยวโดยชุมชน						
			สถานที่/ การเข้าถึง/ ทรัพยากร/ สิ่งดึงดูดใจ	การบริการ เชิงสุขภาพ/ กิจกรรม	การบริหาร และการ จัดการ/ ที่พัก	บุคลากร/ องค์กร ชุมชน/ ท้องถิ่น	สุขภาพอนามัย และความ ปลอดภัย/ สิ่งอำนวยความสะดวก	ความรับ ผิดชอบของผู้ ประกอบการ	การเรียนรู้
4	น้ำพุร้อน ธรรมชาติ สันกำแพง	พื้นที่ตำบล บ้าน สหกรณ์ อำเภอ แม่อน	1) น้ำพุร้อน ธรรมชาติพุ่ง ขึ้นมาจากใต้ดิน แบบไกเซอร์ 2) มีการจัดบ่อ น้ำแร่แยก	1) จุดดื่มไข่ แบบเว้น ระยะห่าง 2) ห้องอาบ น้ำแร่ส่วนตัว	1) บ้านพัก พร้อม ออนเซ็นใน ห้องพัก	1) บุคลากร ได้รับ วัคซีน ป้องกัน	1) สวนสนุก สำหรับเด็ก 2) ร้านค้า 3) ทางเดิน สำหรับผู้พิการ	ผู้นำชุมชนเน้น การรักษา มาตรฐานด้าน ความปลอดภัย และสนับสนุน ด้าน SHA PLUS	ศูนย์ เรียนรู้การ จัดการ ด้านขยะ

			สำหรับเด็ก และผู้ใหญ่ 3) การคมนาคมเข้าถึงได้สะดวก	3) กิจกรรมมีการเว้นระยะห่าง 4) บริการนวดแผนไทย		โควิดมากกว่าร้อยละ 70			
5	น้ำพุร้อนธรรมชาติโป่งเดือดป่าแป๋	อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	1) น้ำพุร้อนธรรมชาติแบบไกเซอร์ใหญ่ที่สุดในประเทศ 2) มีบ่อน้ำพุร้อนจำนวนมาก 3) เส้นทางศึกษาธรรมชาติหลากหลาย 4) การคมนาคมเข้าถึงได้สะดวก	1) บริการอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพ 2) บริการนวดแผนไทย	1) บ้านพักในอุทยาน 2) ลานกางเต็นท์	1) บุคลากรได้รับวัคซีนป้องกันโควิดน้อยกว่าร้อยละ 50	1) ลาดจอดรถ 2) เจ้าหน้าที่อุทยานคอยดูแลรักษาความปลอดภัย	1) กรมอุทยานให้การส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับมาตรฐาน SHA 2) มีเจ้าหน้าที่อุทยานคอยดูแลความปลอดภัย	การเรียนรู้ผ่านเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพของปัจจัยการท่องเที่ยว (ต่อ)

ลำดับ	น้ำพุร้อนธรรมชาติ	พื้นที่	ปัจจัยการท่องเที่ยว 5A's/องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
			สถานที่/การเข้าถึง/ทรัพยากร/สิ่งดึงดูดใจ	การบริการเชิงสุขภาพ/กิจกรรม	การบริหารและการจัดการ/ที่พัก	บุคลากร/องค์กรชุมชน/	สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย/สิ่งอำนวยความสะดวก	ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ	การเรียนรู้
6	น้ำพุร้อนธรรมชาติดอยสะเก็ด (โป่งกุ่ม)	พื้นที่ตำบลป่าเมี่ยงอำเภอดอยสะเก็ด	1) ตั้งอยู่ในชุมชนวัฒนธรรมไทลื้อ 2) ต้นแบบการท่องเที่ยวชุมชน 3) การคมนาคมเข้าถึงสะดวก	1) สระน้ำร้อนวารีบำบัด 2) ห้องอาบน้ำแร่ส่วนตัว 3) นวดไทย 4) งานหัตถกรรมของชุมชน	1) บ้านพักรูปแบบโฮมสเตย์โดยชาวบ้าน	1) บุคลากรได้รับวัคซีนป้องกันโควิดน้อยกว่าร้อยละ 50	1) ร้านค้าชุมชน 2) ความสะอาดของห้องน้ำ 3) มีระบบการรักษาความปลอดภัยในลานจอดรถ โดยคนในชุมชน	1) ผู้นำชุมชนส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับมาตรฐาน SHA	การจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนผ่านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิม

7	น้ำพุร้อน ธรรมชาติ โป่งอ่าง	อยู่ในเขต อุทยาน แห่งชาติ ผาแดง	1) บ่อน้ำร้อน ท่ามกลาง ธรรมชาติ 2) ความเป็น เอกลักษณ์ของ เขาหินปูน	1) ห้องอาบ น้ำแร่แบบ ส่วนตัว 2) การแช่น้ำ ร้อนเพื่อผ่อนคลาย	มีเฉพาะลาน กางเต็นท์ไว้ ให้บริการ	1) บุคลากร ได้รับ วัคซีน ป้องกัน โควิด น้อยกว่า ร้อยละ 50	1) ทางเดิน สำหรับผู้พิการ 2) ร้านค้าชุมชน 3) มีเจ้าหน้าที่ อุทยานคอยดูแล ความปลอดภัย	1) กรม อุทยาน ส่งเสริมให้ แหล่ง ท่องเที่ยว ได้รับ มาตรฐาน SHA	หมู่บ้าน อรุณทัย สัมผัสวิถี ชีวิตชุมชน ชาวเผ่าม้ง
---	-----------------------------------	--	---	---	---	--	---	--	---

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพของปัจจัยการท่องเที่ยว (ต่อ)

ลำดับ	น้ำพุร้อน ธรรมชาติ	พื้นที่	ปัจจัยการท่องเที่ยว 5A's/องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
			สถานที่/ การเข้าถึง/ ทรัพยากร/ สิ่งดึงดูดใจ	การบริการ เชิงสุขภาพ/ กิจกรรม	การบริหาร และการ จัดการ/ ที่พัก	บุคลากร/ องค์กร ชุมชน/ ชุมชน	สุขภาพอนามัย และความ ปลอดภัย/ สิ่งอำนวยความสะดวก	ความรับ ผิดชอบ ของผู้ ประกอบการ	การเรียนรู้
8	น้ำพุร้อน ธรรมชาติ ไชย ปราการ (จันทบุรี)	พื้นที่ตำบล หนองบัว อำเภอ ไชยปราการ	1) ตั้งอยู่ใน ชุมชน ท่องเที่ยว วัฒนธรรม จันทบุรี 2) อยู่ในพื้นที่ ชุมชน การ เข้าถึงค่อนข้าง ลำบาก	1) ลานอาบ น้ำแร่รวม แบบ กลางแจ้ง	ไม่มีที่พักใน แหล่ง ท่องเที่ยวไว้ ให้บริการ	1) บุคลากร ได้รับ วัคซีน ป้องกัน โควิด น้อยกว่า ร้อยละ 50	สถานที่ ท่องเที่ยวมีสิ่ง อำนวยความสะดวกไม่ เพียงพอ	ขาดผู้นำใน การส่งเสริม ให้แหล่ง ท่องเที่ยว ได้รับ มาตรฐาน SHA	แหล่ง ท่องเที่ยว วัฒนธรรม จันทบุรี
9	น้ำพุร้อน ธรรมชาติ หนองครก	พื้นที่ตำบล สันทราย อำเภอพร้าว	1) บ่อน้ำร้อน ตั้งอยู่กลาง พื้นที่ของ ชุมชน	1) ลานอาบ น้ำแร่รวม แบบ กลางแจ้ง	1) บ้านพัก รูปแบบ โฮมสเตย์ โดยชาวบ้าน สามารถต่อ	1) บุคลากร ได้รับ วัคซีน ป้องกัน	1) ความสะอาด ของแหล่ง ท่องเที่ยวไม่ เพียงพอ	ขาดผู้นำใน การส่งเสริม ให้แหล่ง ท่องเที่ยว ได้รับ	1) ศูนย์ อนุรักษ์ ควายไทย 2) ชุมชน กะเหรี่ยง

		2) รถยนต์ ส่วนตัวเข้าถึง ได้แต่ไม่ เส้นทางไม่ สะดวก		ท่อตื้นน้ำแร่ จาก ส่วนกลางไป ใช้งานใน บ้านได้	โควิด น้อยกว่า ร้อยละ 50	2) ร้านค้าชุมชน มีจำนวนจำกัด	มาตรฐาน SHA	
--	--	---	--	---	--------------------------------	---------------------------------	----------------	--

ที่มา: จากการวิจัย

2) จากการวิเคราะห์ SWOT analysis ประกอบไปด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3 และ 4 ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในชุมชนท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติเรียงตามลำดับน้ำหนักความสำคัญ

ลำดับ	ปัจจัยภายใน	ประเภท ปัจจัยภายใน	จำนวนผู้ตอบ (คน)	น้ำหนักความสำคัญ (%)
1	มาตรฐานด้านการท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และมาตรฐานด้าน SHA	จุดอ่อน	101	20.87
2	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ	จุดแข็ง	98	20.25
3	ความสะอาดและความปลอดภัย	จุดอ่อน	50	10.33
4	กิจกรรมการท่องเที่ยว	จุดแข็ง	47	9.71
5	การเดินทาง	จุดแข็ง	44	9.09
6	การท่องเที่ยวโดยชุมชน	จุดแข็ง	38	7.85
7	การบริการสาธารณสุขปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวก	จุดอ่อน	33	6.82
8	แร่ธาตุที่เป็นประโยชน์	จุดแข็ง	30	6.20
9	การประชาสัมพันธ์	จุดแข็ง	23	4.75
10	ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว	จุดอ่อน	20	4.13
รวม			484	100.00

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 3 แสดงภาพรวมการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในชุมชนท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ เป็นการเรียงลำดับความสำคัญจากการให้น้ำหนักคะแนน พบว่าปัจจัยภายในประกอบไปด้วย (1) จุดแข็ง (Strengths) แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติทั้ง 9 แห่ง มีจุดแข็ง จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ (1.1) ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่น้ำพุร้อนธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นเขตป่าที่มีพืชพันธุ์อุดมสมบูรณ์ มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 98 คน (ร้อยละ 20.25) เป็นประเด็นจุดแข็งที่สำคัญที่สุด รองลงมา คือ (1.2) กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่สร้างความดึงดูดใจและสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก เช่น กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมอาบน้ำแร่แช่น้ำพุร้อนธรรมชาติ เป็นต้น มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 47 คน (ร้อยละ 9.71) (1.3) การเดินทาง

การเดินทางมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ถนน ไฟฟ้า และสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติแทบจะทุกพื้นที่ มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 44 คน (ร้อยละ 9.09) (1.4) การท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ เรียบง่าย อีกทั้งยังคงความมีเสน่ห์ด้านวัฒนธรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวหลงใหลในการเข้ามาเที่ยว มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 38 คน (ร้อยละ 7.85) (1.5) แร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติธรรมชาติจังหวัดเชียงใหม่มีแร่ธาตุที่คล้ายๆกัน เนื่องจากในน้ำแร่มีวิตามินและแร่ธาตุที่ประกอบไปด้วย แคลเซียม โซเดียม ซัลเฟอร์ ที่มีคุณสมบัติช่วยป้องกันผิวพรรณไม่ให้เกิดสิวและช่วยในการรักษาโรคผิวหนังบางชนิด ดังนั้นการแช่น้ำแร่นอกจากทำให้ร่างกายผ่อนคลายแล้ว ยังทำให้ผิวพรรณดีขึ้นได้ เป็นต้น มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 30 คน (ร้อยละ 6.20) และประเด็นจุดแข็งที่สำคัญน้อยที่สุด คือ (1.6) การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี โดยผ่านช่องทางหลักของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ รวมถึงป้ายประกาศ และการพูดติดต่อทางโทรศัพท์ผ่านเบอร์โทรศัพท์โดยมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการอยู่ตลอดเวลา มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 23 คน (ร้อยละ 4.75) และ (2) จุดอ่อน (Weaknesses) แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติทั้ง 9 แห่ง มีจุดอ่อน จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ (2.1) มาตรฐานด้านการท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และมาตรฐานด้าน SHA แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติบางแห่งที่ยังไม่ได้มาตรฐานด้านการท่องเที่ยว รวมถึงด้านบุคลากรการท่องเที่ยวที่มีจำนวนไม่เพียงพอในการดูแลนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมากในช่วงวันหยุดได้ ทำให้ไม่สามารถดูแลนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้บุคลากรในแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติบางแห่งยังไม่มีมาตรการดูแลบุคลากรในกรณีที่เกิดติดโรคโควิด-19 กะทันหันทำให้เกิดความขัดข้องในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการได้ มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 101 คน (ร้อยละ 20.87) เป็นประเด็นจุดอ่อนที่สำคัญที่สุด รองลงมา คือ (2.2) ความสะอาดและความปลอดภัย แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติบางแห่งยังขาดการดูแลเรื่องสุขอนามัยอย่างเพียงพอ รวมไปถึงการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ รวมถึงหน่วยปฐมพยาบาลที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมาก มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 50 คน (ร้อยละ 10.33) (2.3) การบริการสาธารณสุข โภค และสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติบางแห่งระบบสาธารณสุข โภค และสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่น ทางเดินไปยังบ่อน้ำพุร้อนที่เป็นพื้นกระเบื้อง เมื่อโดนน้ำอาจจะทำให้ลื่นและเกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ รวมทั้งการจัดการเรื่องห้องสุขา ที่บางแห่งแยกตัวออกมาไกลจากบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ ส่งผลให้การเข้าไปใช้บริการของนักท่องเที่ยวเกิดความไม่สะดวก โดยระบบสาธารณสุข โภค และสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการที่นักท่องเที่ยวใช้ในการตัดสินใจในการเข้าไปท่องเที่ยวหรือเข้าไปพักผ่อนยังแหล่งท่องเที่ยว มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 33 คน (ร้อยละ 6.82) และประเด็นจุดอ่อนที่สำคัญน้อยที่สุด คือ (2.4) ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติบางแห่งมีสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม จากการใช้งานของนักท่องเที่ยว

และจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม และไฟป่า จากสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้ ประกอบกับการขาดการบำรุงและปรับปรุงสภาพแวดล้อมจึงทำให้เกิดความเสื่อมโทรมได้ง่าย ซึ่งมีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 20 คน (ร้อยละ 4.13)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชนท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติเรียงตามลำดับน้ำหนักความสำคัญ

ลำดับ	ปัจจัยภายนอก	ประเภท ปัจจัยภายนอก	จำนวนผู้ตอบ (คน)	น้ำหนักความสำคัญ (%)
1	ปัญหาการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19	อุปสรรค	108	22.31
2	การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการบำบัดด้วยน้ำ	โอกาส	102	21.07
3	การสร้างรายได้สู่ชุมชน	โอกาส	99	20.45
4	การสื่อสาร	อุปสรรค	50	10.33
5	ช่องทางการขยายฐานนักท่องเที่ยว	โอกาส	47	9.71
6	ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง	โอกาส	42	8.68
7	พื้นที่ในเขตอุทยาน	อุปสรรค	36	7.44
รวม			484	100.00

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 4 แสดงภาพรวมการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชนท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ เป็นการเรียงลำดับความสำคัญจากการให้น้ำหนักคะแนน พบว่าปัจจัยภายนอกประกอบไปด้วย (1) โอกาส (Opportunities) แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั้ง 9 แห่ง มีโอกาส จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ (1.1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการบำบัดด้วยน้ำ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 นั้น ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเล็งเห็นถึงการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบบาริบำบัด ทำให้ความต้องการของนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวมีโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบบาริบำบัด เพื่อตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 102 คน (ร้อยละ 21.07) และ (1.2) การสร้างรายได้สู่ชุมชน ถ้าหากชุมชนท่องเที่ยวมีมาตรการป้องกันที่ดี ภาคเอกชนจะเป็นตัวกลางในการพานักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวยังชุมชนเหล่านั้น ซึ่งเป็นโอกาสจากการท่องเที่ยวพร้อมทั้งสร้างรายได้สู่ชุมชนได้อีกทางหนึ่ง มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 99 คน (ร้อยละ 20.45) เป็นประเด็นโอกาสที่สำคัญที่สุดสองอันดับแรก รองลงมา คือ (1.3) ช่องทางการขยายฐานนักท่องเที่ยว จากแนวโน้มการปรับพฤติกรรมที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางท่องเที่ยวระยะใกล้มากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางด้วยตนเอง ทำให้การท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติจังหวัดเชียงใหม่มีความสามารถในการขยายฐานการท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มองเห็นถึงความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หรือจะเจาะจงกลุ่มลูกค้าภายในประเทศ ในพื้นที่จังหวัด เนื่องจาก

สถานการณ์ความรุนแรงของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การขยายฐานการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศทำได้ดีขึ้น เนื่องจากประชาชนเริ่มหันมาใส่ใจการดูแลสุขภาพมากยิ่งขึ้น มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 47 คน (ร้อยละ 9.71) และประเด็นโอกาสที่สำคัญน้อยที่สุด คือ (1.4) ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงเหล่านี้ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 42 คน (ร้อยละ 8.68) และ (2) อุปสรรค (Threats) แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติทั้ง 9 แห่ง มีอุปสรรค จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ (2.1) ปัญหาการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติบางแห่งยังไม่มีมาตรการรองรับปัญหาด้านการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่น ไม่มีการเว้นระยะห่างในการเข้าใช้บริการอย่างน้อย 1 เมตร ไม่มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ รวมถึงความถี่ในการทำความสะอาดอย่างน้อยทุก 2 ชั่วโมง ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติบางแห่งยังไม่สามารถบริหารจัดการในประเด็นนี้ได้ มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 108 คน (ร้อยละ 22.31) เป็นประเด็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุด รองลงมา คือ (2.2) การสื่อสาร แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติยังไม่มีประสิทธิภาพด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน เนื่องจากการสื่อสารในลักษณะนี้จำเป็นต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงหน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 50 คน (ร้อยละ 10.33) และประเด็นอุปสรรคที่สำคัญน้อยที่สุด คือ (2.3) พื้นที่ในเขตอุทยาน แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติมีความปลอดภัย แต่จะมีปัญหาในเรื่องของที่พัก เนื่องจากที่พักในเขตอุทยานมีจำนวนที่ค่อนข้างจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งการเดินทางที่เข้าถึงได้ยาก เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและอยู่บนภูเขาสูง การจัดทำสิ่งก่อสร้างหรือการจัดทำที่พักในเขตอุทยานเป็นเรื่องที่ยาก ส่งผลทำให้ที่พักในเขตอุทยานมีไม่เพียงพอ และทางด้านสาธารณูปโภคดำเนินการทำได้ยากมากขึ้นเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตอุทยาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติไม่มีความสามารถในการบริหารจัดการในประเด็นนี้ได้ มีผู้รับการสัมภาษณ์ตอบในประเด็นนี้จำนวน 36 คน (ร้อยละ 7.44)

จากข้อมูลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถสรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกชุมชนท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis เรียงตามลำดับน้ำหนักความสำคัญ

Strength (S)	Weakness (W)
S_1 = ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ	W_1 = มาตรฐานด้านการท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และมาตรฐานด้าน SHA
S_2 = กิจกรรมการท่องเที่ยว	W_2 = ความสะอาดและความปลอดภัย
S_3 = การเดินทาง	W_3 = การบริการสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก
S_4 = การท่องเที่ยวโดยชุมชน	

S_5 = แร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ S_6 = การประชาสัมพันธ์	W_4 = ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว
Opportunity (O) O_1 = การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการบำบัดด้วยน้ำ O_2 = การสร้างรายได้สู่ชุมชน O_3 = ช่องทางการขยายฐานนักท่องเที่ยว O_4 = ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง	Threat (T) T_1 = ปัญหาการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 T_2 = การสื่อสาร T_3 = พื้นที่ในเขตอุทยาน

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) จุดแข็ง (Strength) มีประเด็นจุดแข็งที่สำคัญที่สุด 1 ประเด็น คือ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ 2) จุดอ่อน (Weaknesses) มีประเด็นจุดอ่อนที่สำคัญที่สุด 1 ประเด็น คือ มาตรฐานด้านการท่องเที่ยว และมาตรฐานด้าน SHA 3) โอกาส (Opportunities) มีประเด็นโอกาสที่สำคัญที่สุด 2 ประเด็น (เนื่องจากระดับคะแนนที่ไม่แตกต่างกันมาก จึงนำมาวิเคราะห์ทั้ง 2 ประเด็น) คือ (1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการบำบัดด้วยน้ำ และ (2) การสร้างรายได้สู่ชุมชน และ 4) อุปสรรค (Threats) มีประเด็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุด 1 ประเด็น คือ ปัญหาการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 หลังจากนั้นจะนำไปสู่ขั้นตอนการกำหนดกลยุทธ์ต่อไป

3) การกำหนดกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาศักยภาพ (formulating strategies and plans to manage the issue)

3.1) กลยุทธ์พลิกฟื้น (WO) เป็นกลยุทธ์ที่เน้นการนำโอกาสที่มีมาแก้ไขจุดอ่อนหรือลดทอนจุดอ่อนของตัวเอง เพื่อให้ชุมชนท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ภายใต้สถานการณ์แวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การกำหนดกลยุทธ์พลิกฟื้น

ลำดับ	หน่วยงาน	กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนาศักยภาพ
1	ภาครัฐ	(1) จัดทำนโยบายในการสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวและมาตรฐานด้าน SHA แก่แหล่งท่องเที่ยวที่พร้อมธรรมชาติ (2) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินการตามมาตรการด้าน SHA	(1) การบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุขและกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับมาตรฐาน SHA ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยว (2) ด้านงบประมาณ จังหวัดเชียงใหม่จะต้องจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุน โดยการส่งแผนการดำเนินการทำงานไปยังหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการพิจารณางบประมาณ เพื่อ

			พิจารณาและสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับแผนการดำเนินงานที่จะบูรณาการทำงานร่วมกันต่อไป
2	ภาคเอกชน	(1) เชื่อมโยงเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ กับการท่องเที่ยวแบบวาริบำบัด (2) สร้างความร่วมมือในการพัฒนาแพ็คเกจการท่องเที่ยววาริบำบัดแบบต่างๆ ร่วมกับชุมชน	(1) การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว และจัดทำรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในจังหวัด โดยจัดเป็นรูปแบบ Package Tour ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวที่ถูกกำหนดขึ้นสำหรับผู้ประสงค์จะเดินทางท่องเที่ยวโดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในรูปแบบของวาริบำบัดร่วมอยู่ด้วย เช่น การนวดตัว การนวดเท้า และการแช่น้ำพุร้อนธรรมชาติ พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น (2) การลงนามความร่วมมือ (MOU) ระหว่างภาคเอกชนร่วมกับชุมชนเพื่อทำ Package Tour ในรูปแบบของวาริบำบัดร่วมกับการพักผ่อนในชุมชนที่จัดทำในรูปแบบโฮมสเตย์ เพื่อเป็นการสร้างรายได้สู่ชุมชนผ่านการบูรณาการความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาคเอกชน

ที่มา: จากการวิจัย

3.2) กลยุทธ์เชิงรุก (SO) เป็นกลยุทธ์ที่เน้นสร้างผลลัพธ์ที่ให้ประโยชน์สูงสุด ผ่านการวิเคราะห์จุดแข็งของชุมชนท่องเที่ยวร่วมกับโอกาสที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การกำหนดกลยุทธ์เชิงรุก

ลำดับ	หน่วยงาน	กลยุทธ์	แนวทางพัฒนาศักยภาพ
1	ภาครัฐ	สร้างนโยบายหลักดันแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่น ๆ แบบครบวงจร	การปรับปรุงแผนการดำเนินงานของภาครัฐ โดยพัฒนาและปรับปรุงเส้นทางการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่น ๆ เช่น การนวดตัว การนวดเท้า เพื่อการผ่อนคลาย และการแช่น้ำพุร้อนธรรมชาติ พร้อมทั้งมีการทำข้อตกลงในการใช้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติร่วมกัน ซึ่งอาจจะเป็นการลงนามความร่วมมือ (MOU) หรืออาศัยการทำประชามรร่วมกันระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
2	ภาคเอกชน	ออกแบบกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้วาริบำบัดให้มีความหลากหลาย	ภาคเอกชนร่วมกับชุมชนเพื่อจัดทำ Package Tour ร่วมกับการพักผ่อนโดยใช้วาริบำบัดให้มีความหลากหลาย เช่น การทำสปาเท้า การแช่ออนเซ็นเพื่อ

			การผ่อนคลาย เพื่อเป็นการสร้างรายได้สู่ชุมชนผ่านการบูรณาการความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาคเอกชน
3	ชุมชน	สร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เกี่ยวกับวารีบำบัด	ชุมชนใช้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมาบูรณาการร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงบำบัดด้วยน้ำ โดยชุมชน บูรณาการร่วมกับภาครัฐ และภาคเอกชน เปิดแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอาศัยความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรน้ำ เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยการบำบัดด้วยน้ำ พร้อมทั้งควรมีกฎในการเข้าใช้งานน้ำพุร้อนธรรมชาติไว้เตือนนักท่องเที่ยว เช่น ระยะเวลาในการแช่น้ำพุร้อนธรรมชาติที่เหมาะสม เป็นต้น และอาศัยการโปรโมทโครงการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ผ่านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

ที่มา: จากการวิจัย

3.3) กลยุทธ์ตัดทอน (WT) เป็นกลยุทธ์ที่เน้นไว้เพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ มีไว้เพื่อพยุลงสถานการณ์ของที่เกิดขึ้นไม่ให้แย่งลง ด้วยการพยายามบรรเทาปัญหาหรือหลีกเลี่ยงไม่ให้ปัญหาเกิดเพิ่ม ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การกำหนดกลยุทธ์ตัดทอน

ลำดับ	หน่วยงาน	กลยุทธ์	แนวทางพัฒนาศักยภาพ
1	ภาครัฐ	(1) ปรับปรุงสาธารณูปโภคพื้นฐานและการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในแหล่งท่องเที่ยว (2) ควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกำลังรองรับของแหล่งท่องเที่ยว (3) ปรับปรุงแผนการประชาสัมพันธ์	(1) การปรับปรุงแผนการดำเนินงานของภาครัฐ โดยการจัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ และพร้อมสำหรับให้บริการตลอดเวลา เช่น ระบบไฟฟ้า ที่จะต้องมีไฟส่องสว่างตามเส้นทางการเดินทาง ระบบประปา ต้องมีการจัดการระบบประปาที่ใช้ในน้ำพุร้อนธรรมชาติให้มีความสะอาดอยู่เสมอ รวมถึงปรับปรุงการบริการของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับมาตรการป้องกันโควิด 19 (2) ตามมาตรการการป้องกันโรคโควิด 19 มีมาตรการสำหรับการจำกัดจำนวนผู้รับบริการ จัดพื้นที่รอคิว และต้องมีระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1 เมตร สำหรับการเข้าใช้บริการ

			(3) การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติผ่าน Platform อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Facebook : CM 108 เชียงใหม่นิวส์ หรือสื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับมาตรฐาน SHA เพื่อสร้างความมั่นใจในการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติจังหวัดเชียงใหม่
--	--	--	---

ที่มา: จากการวิจัย

3.4) กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ (ST) เป็นกลยุทธ์ที่เน้นการใช้จุดแข็งที่มีอยู่มาป้องกันหรือหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การกำหนดกลยุทธ์รักษาเสถียรภาพ

ลำดับ	หน่วยงาน	กลยุทธ์	แนวทางพัฒนาศักยภาพ
1	ภาครัฐ	สื่อสาร ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติซึ่งฟื้นคืนหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด 19	หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชน ร่วมมือกันช่วยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อในหน่วยงานของตนเอง เช่น หน่วยงานภาครัฐประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานสำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 เชียงใหม่ ผ่านรายการมองเมืองเหนือในช่วงเช้า หน่วยงานรัฐวิสาหกิจประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook : CM 108 หน่วยงานภาคเอกชน ประชาสัมพันธ์ผ่าน สมาคมนักข่าวจังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานการณ์ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ที่มีสถานการณ์ดีขึ้น ความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติ ที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าเบญจพรรณที่มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจในการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติจังหวัดเชียงใหม่
2	ภาคเอกชน	สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวใหม่ให้มีความหลากหลายมากขึ้น	การจัด Package Tour ส่งเสริมการท่องเที่ยวแนวใหม่ (New normal) โดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวแบบใหม่ เพื่อตอบโจทย์สำหรับกลุ่มลูกค้าเฉพาะกลุ่มที่ต้องการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพร้อมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านวิถีการท่องเที่ยวไปในตัว เช่น การท่องเที่ยววิถีไทยผ่านชุมชนอนุรักษ์ การท่องเที่ยวผ่านชุมชนที่อาศัยหลักการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยไม่ทำลายซึ่งกันและกัน ผ่านการท่องเที่ยว

			แบบไร้การสัมผัส รวมถึงมีการเว้นระยะห่างในการทำกิจกรรมในทุกครั้ง
3	ชุมชน	สร้างความแข็งแรงของเครือข่ายชุมชน เพื่อเป็นเกราะป้องกันปัญหาโรคระบาด และปัญหาอื่นๆ ในอนาคต	จัดทำมาตรการและกฎระเบียบภายในชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชนในชุมชน รวมตัวกันสร้างเครือข่ายหรือกลุ่มชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เพื่อสอดส่องดูแลคนในชุมชนหรือคนนอกชุมชนที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ ว่ามีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด โดยอาศัยความร่วมมือกับประชาชนในชุมชนให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งอย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา: จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากงานวิจัย สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือจังหวัดเชียงใหม่มีโอกาสที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal Tourism) โดยสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ดังนี้

1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการบำบัดด้วยน้ำ หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นตัวกลางในการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทางในการจัดทำ SHA ให้กับทางผู้ประกอบการจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยและเตรียมพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้งส่งเสริมนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นรูปธรรม โดยชุมชนท่องเที่ยวธรรมชาติจำเป็นต้องมีศักยภาพที่เพียงพอที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติให้ได้มาตรฐานตามแบบประเทศญี่ปุ่น ส่วนภาคเอกชนพร้อมสนับสนุนการจัดทำโครงการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยวารีบำบัด โดยการจัดทำทัวร์ท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่พร้อมและมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่วนของนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 นั้น ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเล็งเห็นถึงการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ คือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบวารีบำบัด ทำให้ความต้องการของนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวมีโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบวารีบำบัด เพื่อตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ในส่วนกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีศักยภาพและทรัพยากรที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ในรูปแบบของวารีบำบัด โดยสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งให้ความรู้กับชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Srithong (2015) ที่ได้เสนอแนวทางการให้ความรู้แก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของแหล่งน้ำพุร้อนแต่ละแห่ง ประโยชน์และคุณค่าของน้ำพุร้อนเชิงกายภาพและเคมี รวมทั้งการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น การอุปโภค บริโภค และการนำไปใช้

ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวของแต่ละแหล่งน้ำพุร้อน รวมถึงการจัดการการท่องเที่ยวน้ำพุร้อน การจัดการด้านภูมิสถาปัตย์ของน้ำพุร้อน ภายใต้หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่และร่วมมือร่วมใจในการดูแลรักษาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน

2) การสร้างรายได้สู่ชุมชน หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้สู่ชุมชน พร้อมกับชุมชนนั้นต้องมีศักยภาพที่เพียงพอและประชาชนในพื้นที่ต้องยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยภาครัฐจะเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการท่องเที่ยวมาสู่ชุมชนในรูปแบบของภาคีเครือข่ายนั่นเอง ส่วนหน่วยงานภาคเอกชนมีการสร้างความเชื่อมั่นด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากในสถานการณ์การแพร่ระบาดนั้น ถ้าหากชุมชนท่องเที่ยวมีมาตรการป้องกันที่ดี ภาคเอกชนจะเป็นตัวกลางในการพานักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวยังชุมชนเหล่านั้น ซึ่งเป็นโอกาสจากการท่องเที่ยวพร้อมทั้งสร้างรายได้สู่ชุมชนได้อีกทางหนึ่ง นักท่องเที่ยวต้องให้การสนับสนุนทางการท่องเที่ยว โดยเน้นการท่องเที่ยวในประเทศเป็นหลัก เพราะฉะนั้นถ้าชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคท้องถิ่นจะส่งผลทำให้ชุมชนเกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสร้างรายได้สู่ชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น พร้อมทั้งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวต้องมีแนวทางในการพัฒนาชุมชน 2 ด้าน คือ การพัฒนาคน โดยการส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพัฒนาการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา แต่มีอุปสรรคในการทำงาน คือ ชาวบ้านยังขาดความรู้ ความเข้าใจ การท่องเที่ยวโดยชุมชน และการบริหารจัดการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaisaengpratheep (2013) ที่เสนอให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการวางแผนและด้านการประเมินผล เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งให้เกิดพลังของประชาชนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนสอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรม ค่านิยมและความต้องการของประชาชน สร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยว ซึ่งข้อเสนอเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

3) การขยายฐานนักท่องเที่ยว โดยหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนให้การสนับสนุน และการที่หน่วยงานเหล่านั้นจะให้การสนับสนุนได้นั้น ชุมชนท่องเที่ยวต้องมีศักยภาพที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นได้ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวนั้นมีจำนวนที่มาก แต่เนื่องจากปัญหาการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก แต่เมื่อมีการจัดการด้านความปลอดภัยตามมาตรฐานด้าน SHA และการผ่อนปรนการเดินทางข้ามจังหวัดนั้นทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจที่จะเดินทางเข้ามาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวมีหลากหลายกลุ่ม และหลากหลายจังหวัดมากขึ้น กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางแห่งมีศักยภาพที่เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติมีความสามารถในการบริหารจัดการในประเด็นนี้ได้

4) การสร้างความหลากหลายจากแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง โดยการทำเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ที่รวมเอาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เชิงเกษตร เชิงผจญภัย เชิงศาสนาและความเชื่อ และอื่น ๆ เข้าร่วมด้วย เช่น ถ้าห้วยบอนเป็นถ้ำขนาดใหญ่มีหินงอกหินย้อยที่สวยงาม น้ำตกโป่งน้ำดังเป็นน้ำตกหินปูนขนาดเล็กที่สวยงามและมีการไหลของน้ำที่สม่ำเสมอ ม่อนแจ่มเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ทางธรรมชาติที่สวยงาม และบ้านพักโฮมสเตย์แบบเรียบง่าย อำเภอสะเมิงขึ้นชื่อในเรื่องของสตอเบอรี่ รวมถึงดอกไม้หลากหลายสายพันธุ์ สถานีเกษตรหลวงปางดะ เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์พืชและศึกษาวิจัยไม้ผลเขตร้อน ไม้ตัดดอก ผักอินทรีย์พืชสมุนไพร และพืชอื่น ๆ รวมทั้งการทดสอบและคัดเลือกพันธุ์พืชจากต่างประเทศ หมู่บ้านกาเกอญอ ซึ่งมีวัฒนธรรมของชุมชนชาวเขา ไพล่ท ออฟ เดอะ กิบบอน เป็นกิจกรรมผจญภัยซิปไลน์หรือโหนสลิงที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ การผจญภัยที่ตื่นเต้น พร้อมทั้งความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สัตว์ป่า และเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนบ้านแม่กำปองที่เป็นเอกลักษณ์ วัดดอยแม่ปิง ซึ่งมีรูปเหมือนหลวงปู่แหวนเพื่องค์จริงตอนถือธุดงค์วัตรให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม เป็นต้น

ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพและกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น

1) ภาครัฐ : ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินกลยุทธ์ 6 ประการ ได้แก่ (1) การจัดทำนโยบายในการสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวและมาตรฐานด้าน SHA แก่แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ (2) การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินการตามมาตรการด้าน SHA (3) การปรับปรุงสาธารณูปโภคพื้นฐานและการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในแหล่งท่องเที่ยว (4) การสร้างนโยบายผลักดันแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่น ๆ แบบครบวงจร (5) การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกำลังรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และ (6) การปรับปรุงแผนการประชาสัมพันธ์ทั้งเรื่องมาตรฐานความสะอาดและความปลอดภัยตามมาตรฐานด้าน SHA ความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่ท่องเที่ยว และความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติซึ่งได้รับการฟื้นฟู

Sitikarn, Pathan, Gateubol and Prangkhom (2016) กล่าวว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยว คือ ปัญหาขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งในส่วนของนโยบายที่ไม่มีความชัดเจน ตลอดจนการจัดสรรและการใช้งบประมาณที่ไม่มีความมุ่งมั่นและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้การดำเนินการส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติต่าง ๆ ของไทยได้รับการยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล และการสนับสนุนด้าน SHA ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่หลายงานวิจัยในอดีตได้เคยเน้นย้ำความสำคัญในการจัดทำนโยบายและแผนให้มีความชัดเจน เช่น Konisranukul, Tuaycharoen and Aumkratum (2011) ได้เคยศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาน้ำพุร้อนธรรมชาติพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร ได้เสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติพระร่วง โดยจัดทำแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อน

ธรรมชาติพระร่วงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพระดัสสากลให้อยู่ในรูปของแผนพัฒนาพื้นที่ ประกอบด้วย แผนการพัฒนากายภาพและสภาพแวดล้อม แผนพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการพื้นฐาน แผนการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวก และแผนพัฒนาบุคลากร

งานวิจัยจำนวนมากได้กล่าวถึงแนวโน้มการท่องเที่ยวที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Sirisuthikul et al. (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจความพึงพอใจและความภักดีต่อตราของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีธุรกิจสุขภาพของประเทศไทย เพื่อการพัฒนากลยุทธ์สู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกลุ่มประชาคมธุรกิจอาเซียน โดยได้ให้ความคิดเห็นไว่ว่านักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่มักนิยมบริการที่เน้นการผ่อนคลายบำบัดความเครียด (Stress Relief/Relaxation) การดูแลสุขภาพโดยรวม (Health & Wellness) การฟื้นฟูสุขภาพใจ (Improve Mental Health) และ การฟื้นฟูสุขภาพกาย (Improve Physical Health) งานวิจัยชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่าการให้บริการเชิงสุขภาพ ตลอดจนการผ่อนคลายสุขภาพโดยเฉพาะการทำบำบัด (Treatment) กำลังเป็นสิ่งที่อยู่ในกระแสการท่องเที่ยวยุคปัจจุบัน ดังนั้นในขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยจึงควรใช้จังหวะนี้ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าว ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูงสุดต่อประเทศด้วย และเพื่อรับมือกับรูปแบบและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมีความคาดหวังเกี่ยวกับมาตรการด้านสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้นนั้น สิ่งที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในขณะนี้จึงเกี่ยวกับการที่ภาครัฐต้องเร่งจัดทำนโยบายและแผนเพื่อผลักดันให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่าง ๆ ของประเทศ เกิดความโดดเด่น ตอบรับกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ได้

นอกจากการพัฒนาปรับปรุงนโยบายและแผนดำเนินการต่าง ๆ นั้น ภาครัฐต้องเร่งดำเนินการปรับปรุง พื้นฟูระบบอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการเข้าถึงให้เป็นไปได้โดยง่าย พร้อมกันไปด้วย อีกทั้งต้องเร่งทำการประชาสัมพันธ์เพื่อให้การพัฒนาปรับปรุงเหล่านี้เป็นที่รับรู้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายในวงกว้าง Panich, Srapkhet and Poopuk (2019) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นมาจากการประชาสัมพันธ์ในเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับมาตรฐาน SHA เพื่อพัฒนาการบริการที่ดีขึ้น ในการประชาสัมพันธ์แต่ละครั้ง ควรเน้นไปในเรื่องของความสะอาด ความปลอดภัย การบริการที่ดีเลิศ รวมถึงแนะนำ การป้องกันโรคเวลาออกเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามมาตรฐานด้าน SHA มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับมาตรการในการควบคุมและจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกำลังรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ในประเด็นนี้ Sirivejjabhandu (2021) ได้นำเสนอรูปแบบการให้บริการท่องเที่ยวชุมชนวิถีใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ประกอบไปด้วย ระยะที่ 1 ได้แก่ ก่อนและการรับนักท่องเที่ยว ควรมีการดำเนินการต่าง ๆ เช่น การตรวจสอบที่มาของนักท่องเที่ยว การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่แน่นอน การสงวนสิทธิ์รับนักท่องเที่ยวที่ไม่มีอยู่ในรายชื่อ การสอบถามประวัติการเดินทางในพื้นที่เสี่ยงก่อนการมาชุมชน การคัดกรองนักท่องเที่ยวโดย อสม. การลงทะเบียนโดยระบบไทยชนะ ระยะที่ 2 ได้แก่ การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรมีการดำเนินการต่าง ๆ

เช่น การทำความสะอาดพื้นที่ก่อนและหลังการให้บริการทุกครั้ง การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ การปรับรูปแบบกิจกรรมที่มีการรวมตัวของคนหมู่มาก การลดจำนวนผู้เข้าพักในที่พักต่อหลัง ต่อห้อง และใช้ฉากัน การแยกสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เป็นรายบุคคล และระยะที่ 3 ได้แก่ การส่งนักท่องเที่ยว ควรมีการดำเนินการต่าง ๆ เช่น การลงทะเบียนออกนอกชุมชนโดยระบบไทยชนะ การตรวจสอบสุขภาพเบื้องต้นให้นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางกลับ การติดตามตรวจสอบกับหัวหน้าคณะทัวร์อย่างเป็นระยะ ๆ ที่ ซึ่งรูปแบบกิจกรรมเหล่านี้สามารถสร้างความเชื่อมั่นในกับนักท่องเที่ยวและสอดคล้องกับแผนการดำเนินงานตามมาตรฐาน SHA อีกด้วย

2) ภาคเอกชน : ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินกลยุทธ์ 3 ประการ ได้แก่ (1) การสร้างความเชื่อมโยงของเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ กับการท่องเที่ยวแบบวารีบำบัด (2) การสร้างและออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวใหม่ รวมถึงกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้วารีบำบัดให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และ (3) การสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาแพ็คเกจการท่องเที่ยววารีบำบัดรูปแบบต่าง ๆ

แนวคิดในการบูรณาการและการสร้างความเชื่อมโยงของเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่การท่องเที่ยวนั้น ปรากฏอยู่ในงานวิจัยมากมาย อาทิ Weerakit, Chaiyasain, Aksornpairoj and Sonpiam (2019) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ของจังหวัดภูเก็ต เพื่อยกระดับสู่การเป็นศูนย์กลางนานาชาติการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยให้ความเห็นว่าการจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์เพื่อการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่มีคุณภาพโดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์การบริการเพื่อสุขภาพใหม่ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวในอนาคต ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง สำหรับพัฒนาโปรแกรมการบริการเพื่อสุขภาพที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกันแบบครบวงจร ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อร่วมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดร่วมกัน ตลอดจนร่วมกันสร้างความเข้มแข็ง และประสานความเชื่อมโยง เพื่อเพิ่มมูลค่าการบริการตามความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยผู้รวมบริการเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพสูง เช่น การผนวกสุขภาพบำบัด วารีบำบัด กับการรักษาโรค โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ให้เหมาะสมกับทรัพยากรทางธรรมชาติแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติในชุมชน

นอกจากการบูรณาการและการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวแล้ว แหล่งท่องเที่ยวควรมีการออกแบบกิจกรรมรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sinthawanon and Eiamnakha (2018) ได้เสนอแนวทางการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของน้ำแร่ หรือน้ำพุร้อนธรรมชาติโดยเฉพาะ เช่น การพัฒนามาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ให้บริการภายในชุมชนบริเวณน้ำพุร้อนธรรมชาติ รวมถึงเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ เช่น แร่ธาตุที่ได้รับจากไข่มุน้ำแร่ กลุ่มเสริมสุขภาพและความงามและบรรจุภัณฑ์สำหรับจัดจำหน่าย ได้แก่ ครีมบำรุงผิว

สบู่ใบไม้สายน้ำแร่ ลูกประคบสายน้ำแร่ ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวกาย เป็นต้น ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ในการพัฒนาบริการสปาและการนวดเพื่อสุขภาพ และวารีบำบัดไทยควรเน้นเชื่อมโยงจุดเด่นของการมีน้ำพุร้อน ธรรมชาติอยู่ในบริการ สปาและการนวด โดยขอรับรองมาตรฐานการประกอบกิจการ สปาน้ำพุร้อนธรรมชาติ และ บริการส่งเสริมสุขภาพที่เกี่ยวข้องในวนอุทยาน จากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข รวมถึง พัฒนาแพ็คเกจบริการอาบแช่น้ำพุร้อนธรรมชาติสำหรับ กลุ่มวัยสูงอายุและส่งเสริมให้เป็นสถานพำนักระยะยาว สำหรับการฟื้นฟูสุขภาพ และพัฒนารูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการศึกษาเรียนรู้ในเส้นทางวน อุทยาน และสร้างกลไกการตลาดและประชาสัมพันธ์ รวมทั้งสื่อสัญลักษณ์กิจการที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวหรือการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่นั้น ความร่วมมือ กับชุมชนถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงาน จากงานวิจัยของ Manirochana (2021) กล่าวว่ารัฐและ เอกชนควรพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น โดยมีกิจกรรม การให้บริการเชิงสุขภาพในแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นอาหารสุขภาพและเป็นผลผลิต ของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชาติพันธุ์ท้องถิ่น กิจกรรม สามารถสื่อความหมายและนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิต เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้กับนักท่องเที่ยว โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน พร้อมทั้งมีการจัดโปรแกรม หรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการสุขภาพที่หลากหลายบนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนท่องเที่ยว เพื่อ เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อันจะเป็น การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

3) ภาคชุมชน : ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินกลยุทธ์ 2 ประการ ได้แก่ (1) การสร้างเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์เกี่ยวกับวารีบำบัด และ (2) การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนเพื่อเป็นเกราะป้องกันปัญหา โรคระบาดและปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต

Tawisri (2014) กล่าวว่าอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเมืองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หาก ชุมชนไม่มีอัตลักษณ์ก็จะเป็นความโดดเด่น ความน่าสนใจ ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม ดังนั้นผู้วิจัย เห็นว่าแนวทางการพัฒนาด้านอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรถูกนำไปใช้เพื่อพัฒนาองค์ประกอบการ ท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติ อีกทั้งยังช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวมากยิ่งขึ้น การสร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เกี่ยวกับวารีบำบัดสามารถ ทำได้หลายอย่าง ดังตัวอย่างที่มีในต่างประเทศหรือในโรงแรมชั้นนำ เช่น การตักน้ำแร่ตามระดับอุณหภูมิต่าง ๆ เพื่อการบำบัดรักษาโรค หรือการทำ Thermal Experience (Bio Sauna, Aroma Steam Room, Tepidarium lounge, Ice Room, Finnish Sauna, and Cold Bucket Shower)

ในการดำเนินการเพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ หรือการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่แก่ชุมชน การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนถือเป็นหัวใจสำคัญ งานวิจัยของ Ministry of Tourism and Sports (2020) ได้เสนอแนวทางให้ชุมชนมีการจัดสรรภาระ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินการท่องเที่ยวให้กับทุกคนในชุมชน ตามความสมัครใจ ความเหมาะสม และความยุติธรรม พร้อมทั้งมีการดำเนินการเก็บข้อมูลผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบจากการท่องเที่ยว ผ่านแบบสำรวจความคิดเห็น หรือการสัมภาษณ์คนในชุมชน โดยมีการกำหนดเวลาการเก็บข้อมูลที่ชัดเจน (เช่น ทุก 3 เดือน หรือ ทุก 6 เดือน) และเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ ร่วมคิดและร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง สร้างการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ตลอดจนประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

จากงานวิจัย สามารถสรุปได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดเชียงใหม่มีโอกาสที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ดังนี้

(1) หน่วยงานภาครัฐ

(1.1) ควรปรับปรุงแผนการดำเนินงานของภาครัฐ โดยบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการจัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว รวมถึงปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่น ๆ ร่วมกัน พร้อมทั้งสนับสนุนด้านงบประมาณ และส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับมาตรฐาน SHA ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติปฏิบัติตามมาตรการ SHA อย่างเคร่งครัด

(1.2) ควรบูรณาการและสร้างพันธมิตรในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ ทั้งของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจและองค์กรมหาชน และหน่วยงานเอกชน โดยหน่วยงานภาครัฐระดับภูมิภาค เช่น สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 เชียงใหม่ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจและองค์กรมหาชนในพื้นที่ เช่น เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และหน่วยงานภาคเอกชน ทั้งหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ และสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ สมาคมนักข่าวจังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานการณ์ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ที่มีสถานการณ์ดีขึ้น ความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ ที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าเบญจพรรณที่มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจในการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ จังหวัดเชียงใหม่

(2) หน่วยงานภาคเอกชน

(2.1) ควรลงนามความร่วมมือ (MOU) ระหว่างภาคเอกชนร่วมกับชุมชน เพื่อกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว และจัดทำรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในจังหวัด โดยจัดเป็นรูปแบบ Package Tour ร่วมกับการพักผ่อนโดยใช้วารีบำบัดให้มีความหลากหลาย เช่น การดื่มน้ำแร่เพื่อการบำบัดรักษาโรค การทำ Thermal Experience การทำสปาเท้า การแช่ออนเซ็นเพื่อการผ่อนคลาย พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น โดยสร้างเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เพื่อตอบโจทย์สำหรับกลุ่มลูกค้าเฉพาะกลุ่มที่ต้องการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพร้อมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านวิถีการท่องเที่ยวไปในตัว เช่น การท่องเที่ยววิถีไทยผ่านชุมชนอนุรักษ์ การท่องเที่ยวผ่านชุมชนที่อาศัยหลักการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยไม่ทำลายซึ่งกันและกัน ผ่านการท่องเที่ยวแบบไร้การสัมผัส รวมถึงมีการเว้นระยะห่างในการทำกิจกรรมในทุกครั้ง

(3) ชุมชนท้องถิ่น

(3.1) ควรใช้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมาบูรณาการร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงบำบัดด้วยน้ำ โดยชุมชน บูรณาการร่วมกับภาครัฐ และภาคเอกชน เปิดแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอาศัยความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรน้ำ เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยการบำบัดด้วยน้ำ พร้อมทั้งอาศัยการโปรโมทโครงการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ผ่านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

(3.2) ควรจัดทำมาตรการและกฎระเบียบภายในชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือของผู้คนในชุมชน รวมตัวกันสร้างเครือข่ายหรือกลุ่มชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เพื่อสอดส่องดูแลนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- Chuamuangphan, N. (2014). kanphatthana sakkayaphap khong læng namphu ron nai phumiphak tawantok khong prathet Thai phua kanthongthieo thi yangyun [The development of hot springs' potential in the West of Thailand for sustainable tourism Thailand] National Research Council of Thailand (NRCT) & Thailand Research Fund.
- Chaisaengpratheap, N. (2013). næothang kanphatthana kanmi suanruam khong chumchon talat boran bang phli phua kanthongthieo yang yangyun [Guideline of Community Participation Development in the Old Bangplee Market for Sustainable Tourism]. Veridain E-journal, 6(3). 638.
- Department of Mineral Resources. (2016). namphu ron nai prathet Thai [Hot springs in Thailand]. Retrieved from <http://www.dmr.go.th/main.php?filename=hotthai>.
- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation. (2020). chamnuan nakthongthieo læ yanphahana thi khaopai wanautthayan [Number of tourists and vehicles entering the forest park] Retrieved from <http://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=22377>.
- Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. (2014). kanchat borikan nai sathanprakopkan thongthieo choeng sukkhaphap [Wellness services standard for Tourism] (13-24). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Konisanukul, W., Tuaycharoen, N., & Aumkratum, S. (2011). kanphatthana læng thongthieo namphu ron thammachat phua kanthongthieo choeng sukkhaphap duai kanmi suanruam khong chumchon korani sukpa phu ron phruang changwat Kamphaeng Phet [Community Participatory Development of Natural Hot Springs for Health Tourism: A Case Study of Praruang Hot Spring, Kamphaeng Phet Province]. The Graduate Research Conference (Khon Kaen University 2011).
- Lamaigee, K. (2009). ongprakop kanthongthieo [Tourism Element] (5-6) Ubonratchathani: Ubonratchathani University.

- Manirochana, N. (2021). kanphatthana sakkayaphap khong læng namphu ron ban nongcharoen changwat Kanchanaburi sarapongrap kanthongthieo munlakha sung [Potential Development of Hot Spring Destination at Ban Nong Charoen Kanchanaburi Province for High Value Tourism]. Philosophical Vision Journal, 26(1). 164-169.
- Ministry of Tourism and Sports. (2020). khongkan phua kan songsoem kanthongthieo yang yangyun [Sustainable development Project]. Sustainable development Project. 27-28.
- Panich, N., Srapkhet, K., & Poopuk, K. (2019). kanphatthana kan borikan su mattrathan khwamplotphai dan suk anamai (SHA) phan phe cho fetbuk borisat sawatdi sawen krapo æ sansapot kat [Service Develop to the Safety & Health Administration (SHA) Standard Through facebook page of Sawasdee Travel Group & Transport Co. Ltd]. (Master of Liberal Arts thesis, Siam University).
- Prachachat. (2020). Chiang Mai dan medikhon - wennet [Chiang Mai pushes Medical-Wellness]. Retrieved from <https://www.prachachat.net/local-economy/news-494498>.
- Sinthawanon, W., & Eiamnakha, N. (2018). kan wikhro huang so khunkha khwamru phua phatthanakan thongthieo choeng sukkhaphap withi Thai nai senthang sai phu ron khong prathet Thai korani suksa : bo phu ron khem khlong thom changwat Krabi læ bo phu ron chæ so on changwat Lampang [Knowledge Value Chain Analysis

The Implementation of Hot spring Health Tourism Development in Thailand:
A Case study of Klongtom Hot Spring, Krabi and Jaeson Hot Spring Lampang].
National Research Council of Thailand (NRCT).
- Sirisuthikul, W. & et al. (2014). kanphatthana kan borikan su mattrathan khwamplotphai dan suk anamai (SHA) kan khwamphungphochai læ khwam phakdi to tra khong nakthongthieo tang chat thi mi to thurakit sukkhaphap ong ruam khong Thai phua kanphatthana kon yut su kan pen sunklang kanthongthieo choeng sukkhaphap nai klum prachakhom setthakit Asian [A Survey of Satisfaction and Brand Loyalty of Foreign Tourists toward Thai Holistic Wellness Centers for Strategic Development of Thailand as Health Tourism Hub in ASEAN Countries]. Thailand Research Fund.

- Sirivejjabhandu, A. (2021). kanphatthana kanthongthieo chumchon su matrathan khwam pakati mai (New Normal) phua rong rap sathanakan rok titchua wairat khorona songphansipkao korani sukka chumchon nong ha amphoe huai thap than changwat Si Sa Ket [Community-Based Tourism in New Normal Way during the COVID-19 Crisis: A Case of Nong Ha Community, Huai Thap Than District, Sisaket Province]. Humanities and Social Sciences Journal, Ubon Ratchathani Rajabhat University, 12(1). 69.
- Sitikarn, B., Pathan, A., Gateubol N., & Prangkham, P. (2016). kan songsoem kanchai phumpanya thongthin nai kanchatkan kanthongthieo doi chumchon nai phunthi chat phan nai kon changwat arayatham lanna [Promotion of Local Wisdom in Community-based Tourism Management in Ethnic Communities in the Lanna Civilization Cluster]. Management Science Journal, Chiangrai Rajabhat University, 13(2). 185.
- Srithong, A. (2015). namphu ron (Onsen) : nawattakam kanchatkan thongthieo phua sukkhaphap lae bat doi kanmi suanruam khong chumchon [Hot Spring (Onsen) : An Innovation of Tourism Management for Health and Therapy by Community's Participation]. Research Network Mahachulalongkornrajavidyalaya University Office of the Higher Education Commission : OHEC.
- Suansri, P. (2003). khumu kanchatkan thongthieo doi chumchon [Community based tourism handbook] (15). Chiang Mai: Wanida karnpim limites partnership.
- Thaotrakool N. & Wannaluk P. (2020). kantatsinchai thongthieo khong nakthongthieo chao Thai nai laeng thongthieo choeng sukkhaphap nai changwat Chiang Mai [Guidelines for Marketing Communication Development of Health Tourism at Samoeng District and Mae-On District in Chiang Mai Province]. Christian University Journal, 26(2). 72-83
- Tourism Authority of Thailand. (2022). Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA). Retrieved from <https://web.thailandsha.com/index>.

- Tawisri, V. (2014). attalak chumchon : næokhit læ kanchatkan phua kanthongthieo yang yangyun doi lak phut santiwithi khong thetsaban tambon chiang khan changwat löi [Identity of Community: Concept and Management for Sustainable Tourism by Buddhist Peaceful Means of Chiangkhan Municipality, Lei Province]. Journal of Arts Management, 1(2). 68-71.
- Weerakit, N., Chaiyasain, C., Aksornpairoj, P., & Sonpiam, S. (2019). næothang kanphatthana kanthongthieo chøeng kanphæt khong changwat Phuket phua yok radap su kan pen sunklang nana chat kanthongthieo chøeng sukkhaphap [The Development Guidelines of Medical Tourism to Upgrade Phuket to be an International Medical Hub]. Journal of International Thai Tourism, 15(2). 49-54.